

Mida võiks teada autismispektri häiretest?

Autismispektri häired on üldnimetus psüühilise tegevuse eripäradele, mis tingivad raskusi sotsiaalsel suhtlemisel ja rutiinidesse kaldumist. Autismispektri häirega inimesed võivad olla väga erineva puude raskusastmega, kaasnevate diagnoosidega ja vaimsete võimete tasemega.

Autismispektri häire on elupuhune ja mõjutab inimese toimetulekut kogu elu jooksul.

Autismispektri häire on ajutegevuse eripära, mitte haigus, mida saaks ravida ravimitega. Küll aga saab neid inimesi aidata õppida toime tulema, pakkudes ja õpetades neile selleks sobilikke strateegiaid ja meetodikaid.

Autismispektri häirete käitumuslikud sümptomid varieeruvad raskuselt ja ajaliselt inimeseti. Mõned sümptomid võivad, sõltuvalt häire tõsidusest, elu jooksul muutuda vähem või rohkem häirivaks.

Autismispektri häire ei tähenda tingimata ka madalat vaimsete võimete taset, kuigi erinevas sügavusastmes vaimupuue võib ka kaasneda. Samas on autismispektri häirega inimeste seas ka keskmise või keskmisest kõrgema vaimse võimekusega inimesi, kelle häire väljendub peamiselt sotsiaalses toimetulekus.

Autismispektri häirega inimene ei vaata sageli kaasvestlejale silma, see pole ebaviisakus, vaid tuleneb nende tunnetuslikust eripärast.

Mõned nendest ei talu füüsilist puudutust, see tuleneb samuti nende tunnetuslikust eripärast.

Vastastikuse suhtlemisvõime kahjustus mõjutab kõiki autismispektri häirega inimesi, umbes pooled neist jäävad kõnetuks ja vajavad suhtlemiseks abivahendeid kas piktoogrammide, viibete vm näol. Mõnedel inimestel võib olla hea rääkimisoskus, aga võib olla raskusi arusaamisega, eriti abstraktsete mõistete puhul.

Paljudel autismispektri häirega inimestel esinevad korduvad ja rituaalsed käitumusmustrid. Tavapärased on ka ühetaolised korduvad liigutused.

Autismispektri häirega inimestel on tunded ja emotsioonid, nagu kõigil teistel inimestel, kuid sageli ei oska nad neid väljendada teistele inimestele mõistetaval viisil. Samuti ei oska nad lugeda teiste inimeste tundeid väliste märkide nagu miimika, žestid jne järgi, vaid vajavad sageli lisaselgitust.

Autismispektri häirega inimesega suhtlemist alustades võiks võimalusel eelnevalt suhelda tema tugivõrgustiku liikmetega, et teada saada, millised on inimese suurimad probleemid ja kuidas nendele reageerida ja nendega toime tulla, et mitte teha valesid suhtlemisvalikuid.

Kuigi autismispektri häirete nimetus on olnud aja jooksul muutuv, siis inimese nime tamist autistikks ei peeta sobivaks, sest ennekõike on ta siiski inimene, kellel on autismispektri häire.

Rahvusvahelist autismiteadlikkuse päeva peetakse igal aastal 2.aprillil üle kogu maailma.

Eesti Autismiühing

